

fònica (ö+N) la *ó* s'hi ha mantingut oberta en tot el territori lingüístic, llevat dels bisbats de Girona i Elna on ha de passar a tancada, i diuen *só* (*sú*). Exageraven enormement els qui deien que *so* ja no és mot usual entre els valencians: com notava ja Caballero Muñoz posant-lo en una llista de mots que certs coterranis seus afirmen morts en l'ús valencià, però que, com *esgarrifar* etc., són corrents en el parlar del llauradors del País (*Taula de Lletres Valencianes*, abril 1928)

DERIV: *Sona* (no existeix, mal entès per *sona's*) *Sonet* [-to, Lacav.], pres de l'it. *sonetto* diminutiu de *suono* 'so' en l'acc. de 'cant amb lletra' (com en cat., supra), d'on 'petit poema líric' (S. XIII i tot seguit especialitzat en el sonet de catorze versos [c. 1280, Guittone d'Arezzo]; en cat. també es va usar algun cop *sonet* per a 'so feble i suau' (val, fi S. xv, *AlcM*); *sonetista* (it. *sonettista*, S XVIII). *Soneta* pall.

Sonar [origens], del ll. *sōnāre* id.: «lo sein ['campana'] qui *sona* e s trebala e a negú té prod sinó ad aqels qui l'ozen», *Homilies*, 1v8; «en aquella sgleya havia una squella que *sonava* molt noblament, e havia un seyn trauc, qui molt malament *sonava*», Llull (*Merav*, *NCl* II, 67), «de continen los senys, e les squelles, qui eren en aquela ciutat, van *sonar* per si mateix», *Amic e Melis* (*NCl* XLVIII, 141); «Gran professor, / molt singular, / féu arreglar: / primer les creus; / ab altes veus / --- / Pange cantant / --- / los senys / *sonans* / e les campanes, / sens mans humanes, / pels campanàs», JRoig (*Spill*, 3749); «lo qui *sona* la flauta: tubicen; lo qui *sona* trompa, ---; l. q. s. corneta --- l. q. s. cornamusa ---»; o bé tr. però usat absolutament: «lo qui *sona* en la dança. choraules, choriastes», OPou (*TbPu*, 155, 154).

Antigament tr., sobretot amb complement de l'instrument musical o de percussió: «ela n'és de un infant preny, / on tost *sonerà* hom los senys» [on 'del qual': en parirà un infant, del bateig del qual hom tocarà aviat les campanes] en el *Li Pop de Geomància*, de mj. S. XIII (CaCandi, *Misc. Hist. Cat.* I, 174); una taverna on --- gran re de tafurs e de guiliarts e de arlots --- bevien en la taverna, e cantaven e ballaven e *sonaven* struments», *Blanq*, *NCl* II, 115.12. Antigament també pot ser tr., però usat amb complement de persona, en el sentit de 'cridar a algú, trucar perquè vingui': «con ela l *sonés* e l toqués» trad. «debeat excitare et ad mensam vocare» (594.27); «co l *sonessen* los freres ---» trad. «qui cum pulsaretur a fratribus» (830.12), *VidesR*, 198r1, 257v2. Acc. més coneguda en oc. ant.: «lo reys *sonet* al pastoret e l pastoret venc aytant leu», *Guilhem de la Barra* (PSW); 'dir o dirigir la paraula a (algú)' en G. de Bornelh i en el Monjo de Montaudon (Appel, *Chr*, 40.31, 44.7).

De 'tocar hores (les campanes)' es pot passar a pendre les hores com a subjecte, com quan modernament diem 'toquen les dues', 'ja ha tocat mitjanit'; i això també es produí a l'E. Mj. amb el verb *sonar*, almenys en una espècie de construcció passiva: «estró que *sta sonat* migdia», doc. ross. de 1292 (RLR IV, 512) (avui encara fr. *midí a sonnè*) En fi en català ant. hi ha accions més abstractes.

Entre altres, pot venir a ser com 'significar, expressar (alguna c.): «la cançó e ls versés *sonen* tots al regiment que l dit senyor rei deu fer», crònica de Muntañer (§ 298, Casac. IX, 27.17); «les paraules que trobaban en la Scriptura o en los doctors sants, que apparen contràries, qui *sonen* quel hom per força ha a peccar, no s deven entendre axí com *sonen*; mas devem-les entendre axí com ells, que les dixeren, les entenien», Eiximenis (*Terç*, *NCl* III, 117.2, 6), «atorga --- als escrivans --- que no paguen re de cartes --- que ad els pertanyeran jatsia que no *sonen* en lur nom» en doc. ross. de 1316, «cartes debidories que *sonen* a Jusseus» 1367, «una carta de deute *sonant* a 'N Perfeyt Duran» a. 1385 (RLR xxxi, 60 i n. 2); «*sonar*: pregonar, proclamar» en Ausiàs xci, 217, *NCl*.; «imposà nom: / Adam a l'hom, / Eva a la dona; / Adam 'camp' *sona*, / vermell o roig, / Eva, 'mal goig», JRoig, *Spill*, 10349; i *AlcM* en cita encara altres tres dels Ss. xiv i xv en l'acc. II, § 3.

Pensant en tal acc. vaig decidir-me a canviar «per tal com no són» en *per tal com no sona* en un fragment desprosificat d'Eiximenis, que així queda: «pensarà / que ella sola és bona, / e que tota altra, que sia / oradaça o mala dona, / per tal com no fa follia / axí dolenta com *sona*» d'acord amb el sentit i la rima (*EntreDL* I, 198), v. 41). Hi ha usos ben semblants i molt coneguts en oc. ant., «que, qui us *sona* un mot o dos / fatz semblan que no us en chalha», Bertran de Born, «be-m degratz sol u mot *sonar* / que-m fesés algun bon conort», *Flamenca*; i molts més en PSW s. v. *sonar*, §§ 2, 15. Així entenem el passatge d'una carta del rei Martí, a. 1404: «És arribada una nau de Sicília, per la qual havem sabudes noves de la venguda del nostre molt car primogènit, lo rey de Sicília, de les quals, *sonen*, en Casasaia nos ha tramès una letra», o sigui 'diu-se, es diu, reporten' (*AIEC* v, 558): *AlcM* no ho sap analitzar, i prenent-ho per un substantiu plural, que no entén, proposa esmenar el text, sense necessitat.

És ben conegut que avui gran part d'aquestes accs. medievals han quedat antiquades i el mot resta sobretot en l'ús intr. 'emetre un so'. Queda encara alguna cosa de tot allò en textos dels segles baixos: «aprendre de *sonar*: discere fidibus»; «*sonar* la trompeta: clangor»; «lo *so* de la trompeta: clangor; *sonar al arma*: canere classicum; *sonar* a retraure ---; atambor --- lo qui l *sona*», OPou (*TbPu*, 169, 174). Quant a *sonar* un instrument avui està reemplaçat quasi pertot pel verb *tocar*. En StVicentF tant l'un com l'altre: «students --- que aprenen de *sonar*» (tocar instruments), «David *sonave* la guitarrar», «hom *sonen* les campanes», cites en el *Vocab.* de Schib, que també, però, n'hi adueix de *toquar l'arpa*, *tocar campanes* etc. Altrament antiquat *sonar*, llevat del ross., on encara és viu: a Font-Romeu, «ja vénen els joglars, / fan llest d'una cadira en el prestatge / y au, a bufar - *sona* que *sonaràs*», JSebPons (veg. PRESTATGE).

Restat pertot frase proverbial «ja li pots anar darrere amb un flabiol *sonant*» o sigui 'ja no farà el que vols, diguis el que tu diguis'; que en va estarfem temp-